

II.2.3. Dva světy: Evropa a zámoří

Materiál 3.:

Hans Staden: Dvě cesty do Brazílie

První námořní výprava: 29.4.1547(1548) – 8.10.1548(1549), v portugalských službách

Druhá námořní výprava: 10.4.1549(1550) – 20.2.1555, ve španělských službách

Brazílii ztotožňuje s Amerikou, popisuje ji jako velkou zemi, s mnoha divošskými kmeny s různými jazyky, vzácnými zvířaty, vždy zelenými stromy a vždy teplým počasím

Cíl díla: zveřejnění zážitků na znamení díky a k chvále Pána Boha, jenž mu svou prokázanou milostí a pomocí pomohl ze zajetí divochů Tupinambů.

Spis Hanse Stadena se stal bestsellerem mezi cestopisnou literaturou své doby, představoval evropskému publiku nové zeměpisné poznatky i autorovy velice osobité vlastní prožitky exotického prostředí a jeho obyvatelstva.

Rozkvět cestopisného žánru v oné době navazoval na jeho oblibu a zájem o exotická až vybájená prostředí, sahající až do středověku.

Autor: Hans Staden, německý účastník dvou námořních výprav do Nového světa v polovině 16.stol., hessenský žoldák, narozen 1525-1528, inklinoval k novému vyznání, což mu zajistilo přízeň landkraběte Filipa Hessenského, zakladatele marburské univerzity. Jemu je Stadenovo dílo dedikováno. K plavbám do Nového světa přijat jako dělostřelec, už před odchodem z vlasti byl vojákem: mohl se účastnit bojů proti Turkům, nebo se podílet na tzv. šmalkadské válce 1546-1547. Důvody plavby neznámy, snad nucená rekatolizace, která následovala po prohrané bitvě nebo mladistvá touha po dobrodružství. S cílem plavit se do Indie odcestoval do Holandska a odtud do Lisabonu, kde zjistil, že portugalské královské loďstvo již odplulo. Změnil tedy plány a 1547/1548 odplul v portugalských službách do Brazílie. Po návratu z první plavby se dal v Seville do služeb španělských a plavil se 1549/1550 do Laplatské oblasti spolu s flotilou Diega de Sanabria.. Po návratu 1555 se usadil ve Wolfhagenu jako ledkař a mydlář, 1576 zemřel na mor.

Obsah: I.díl – popis cesty začíná odjezdem z Německa, následuje popis obou námořních cest, následné usazení se v portugalské pevnosti Bertioğa jako dělostřelec, nedaleko pevnosti zajat divochy Tupinamby a držen jimi v zajetí 9 měsíců, byl považován za Portugalce, nepřítel Tupinambů, on sám se vydával za Francouze, přítele Tupinambů a nepřítel Portugalců, popis života mezi Tupinamby v jejich vesnici Ubatuba, jeho pokusy o útěk a nakonec vysvobození Francouzi a odplutí do Francie, odkud se dostal do vlasti

II. díl – popis divochů Tupinambů a jejich života, všímá si jejich vzhledu, potravy, obydlí, zvyků, náboženství, společenského zřízení...Největší důraz přikládá popisu jejich zvyku lidožroutství. Své nepřátele nejedí z hladu, ale ze zášti a z velké nenávisti.

Kmeny v Brazílii: Tupinambové „před velkým pohořím u moře, okolo řeky Paraíba, která pramení v horách“, kolem obklopeni nepřáteli. Na Severu kmen *Goiataků*, na Jihu *Tupinikinové*, ve vnitrozemí *Karažové*, blízko nich v horách *Guaianové*, mezi nimi kmen *Marakažů*

Význam: Teprve v našem století byly ve vědeckých kruzích doceněny etnografické a lingvistické údaje o tupíjském obyvatelstvu.

Významný pramen pro počátky kolonizace brazilské oblasti, význačné svědectví o pronikání Španělů do nitra Jižní Ameriky.

Svědectví o obchodních vztazích a výměně zboží mezi domorodci a kolonisty. Nože, sekery, zrcátka, hřebeny, nůžky vyměňují za brazilské dřevo, bavlnu, pepř, opice papoušky a peří.

Význam přístavu Rio de Janeiro (divošsky Niterói), které se stávalo střediskem obchodu a střetu kultur

Literatura:

Simona Binková (ed.): Hans Staden, Dvě cesty do Brazílie. Praha, Titanic 2000.

Materiál 4.:

Hans Staden: Dvě cesty do Brazílie (1547-1555)

Jaká je poloha země Ameriky čili Brazílie, kterou jsem částečně viděl

Amerika je veliká země. Žije tam mnoho divošských kmenů, mluvících různými jazyky, a četná vzácná zvířata. Země je pěkná na pohled. Stromy jsou tam vždycky zelené. Nerostou tam lesy podobné našim. Lidé chodí naří. V oné části země, která leží mezi oběma obratníky, není v žádné roční době chladno jako u nás kolem svatého Michala, avšak v zemi na jih od obratníku Kozoroha je poněkud chladněji. Žije tam divošský kmen Karižů. Užívají koží divokých zvířat, vydělávají je a přikrývají se jimi. Jejich ženy tkají z bavlněné příze oděv podobný pytlí nahoře a dole otevřenému. Do toho se oblékají a nazývají jej ve své řeči tipoy.

V oné zemi se vyskytují také různé plody a plodiny, jimiž se živí lidé i zvířata. Lidé mají těla rudohnědé barvy. To je od slunce, které je tak opaluje. Jsou to zdatní lidé, lstiví a zlomyslní, vždycky hotovi pronásledovat a sežrat své nepřátele.

Země Amerika se rozprostírá v délce mnoha set mil na sever i na jih. Plul jsem lodí dobrých pět set mil podél pobřeží a v mnoha místech té země jsem sám byl.

Poloha a charakter země – Obyvatelé země – Mravy a zvyky obyvatel

O divoších kmene Tupinambů, jichž jsem byl zajatcem

Tupinambové sídlí před oním velkým pohořím těsně u moře, ale jejich sídla se rozprostírá i na druhé straně hor do vzdálenosti asi šedesát mil. Dále obývají pruh země v délce asi dvaceti osmi mil při řece Parajibě, které pramení v horách, teče podél pobřeží a ústí pak do moře.

Kolem dokola jsou obklopeni nepřáteli. Na severu s nimi sousedí kmen Goiataků. To jsou jejich nepřátelé. nepřátelé na jih se jmenují Karažové. Blízko nich v horách přebývají Guaianové a mezi nimi žije ještě jeden kmen, Marakažové, kteří Tupinamby velmi usilovně pronásledují. Všechny tyto kmény mezi sebou válčí, zajme-li někdo nepřítele, sní ho.

Kde žijí – Různé kmény – Jak žijí

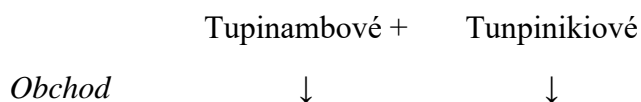

Jak mě po tanci přivedli k Ypirú-guacúovi, který mě měl zabít

Po tanci jsem byl vydán Ypirú-guacúovi, u něhož jsem byl přísně střežen. Řekli mi, že budu ještě nějakou dobu žít. Přinesli všechny bůžky, které měli v chýších, a rozestavili je kolem mne. Vyprávěli si, že prý jim bůžkové předpověděli, že zajmou Portugalce. „Tyhle věci nemají žádnou moc“, řekl jsem. „Nemohou přece mluvit a lžou, říkají-li, že jsem Portugalec. Jsem přítel Francouzů a země, která je mým domovem, se jmenuje Německo.“ Odpověděli, že jistě lžu, neboť co prý by dělal přítel Francouzů mezi Portugalci? Věděli velmi dobře, že Francouzi jsou právě takovými nepřáteli Portugalců, jako oni sami, neboť Francouzi k nim přijíždívají každým rokem a přivázejí jim nože, sekery, zrcátka, hřebeny a nůžky. Divoši jim za to dávali brazilské dřevo, bavlnu a jiné zboží, jako pepř a peří. Proto jsou Francouzi jejich dobrými přáteli.

S Portugalci to bylo jinak. Neboť Portugalci – tak vyprávěli dále – přišli před několika lety do země a v místech, kde dosud sídlí, uzavřeli přátelství s jejich nepřáteli Tupinikiny. Potom přišli k nim, Tupinambům, aby s nimi obchodovali. Důvěřiví Tupinambové připluli k jejich lodím a vstoupili na palubu, jak to podnes dělají, přijedou-li Francouzi. Když jich pak bylo dosti na palubě, Portugalci je přepadli, svázali a vydali Tupinikinům. Ti je pak zabili a sežrali. Některé zabili Portugalci svými děly a dopustili se i jiných přehmatů; přitáhli také s Tupinikiny, vedli proti Tupinambům válku a zajímali je.

Znalost evropských národů – Obchod + válka = koalice – Konkrétní případ konfliktu

Francouzi + Portugalci
Válka

Zdroj:

Simona Binková (ed.): Hans Staden, Dvě cesty do Brazílie. Praha, Titanic 2000, s. 96-98; 52.